

Pripomíname si ...

Január 2020

1. január

Wallachy, Eugen

(1. 1. 1855 Spišská Sobota – 31. 12. 1924 Spišská Sobota)

- maliar, kresliar a akvarelista v Spišskej Sobote
- pôsobil i pedagogicky ako profesor kreslenia vo Vrbase (Juhoslávia)
- kreslil a maľoval najmä tatranské a podtatranské veduty (Balejová 1996, s. 148)¹

6. január

Búľovský, Samuel

(6. 1. 1880 Martin – 27. 9. 1954 Nový Smokovec)

- publicista, lekárnik
- lekárnik v Novom Smokovci
- v roku 1945 prvý predseda Regionálneho národného výboru, neskôr člen a podpredseda Okresného národného výboru v Poprade
- venoval sa publicistickej, literárnej a kultúrnej činnosti
- publikoval besednice, poviedky a články (aj odborné) (Balejová 1996, s. 31)²

7. január

Fleischer, Fridrich

(3. 1. 1813 Matejovce – 7. 1. 1890 Levoča)

- lekár, organizátor zdravotníctva
- asistent internej kliniky v Pešti, Viedni a Berlíne
- praktický lekár v Matejovciach (1842)
- kúpeľný lekár v Starom Smokovci (1863)
- venoval sa aj botanike
- bol autorom dizertačnej práce o narkotikách
- v roku 1873 bol vyznamenaný zlatým záslužným krížom s korunou za účasť na potlačení cholery (1856) (Balejová 1996, s. 48-49)³

---

¹ BALEJOVÁ, Anna, Marta BORNEMISZOVÁ, Mária OROLINOVÁ a Ľuba RUSNÁKOVÁ. Biografický slovník okresu Poprad: (od najstarších čias do roku 1996). 1996.

² BALEJOVÁ, Anna, Marta BORNEMISZOVÁ, Mária OROLINOVÁ a Ľuba RUSNÁKOVÁ. Biografický slovník okresu Poprad: (od najstarších čias do roku 1996). 1996.

³ BALEJOVÁ, Anna, Marta BORNEMISZOVÁ, Mária OROLINOVÁ a Ľuba RUSNÁKOVÁ. Biografický slovník okresu Poprad: (od najstarších čias do roku 1996). 1996.

23. január

Kiss, Viktor

(12.12.1902 Kežmarok – 23.1.1940 Veľká Lomnica)

- maliar

- tvorca portrétov so sociálnymi motívmi, figurálnych kompozícií a predovšetkým tatranských panorám a záberov z podtatranských miest (Balejová 1996, s. 76)⁴

27. január

Podkonický, Adam

(5. 12. 1750 Banská Bystrica – 27. 1. 1820 Kežmarok)

- pedagóg

- profesor práva a rektor lýcea v Kežmarku (1776-1815)

- dosiahol úradné povýšenie kežmarskej školy na vyššiu školu (1784)

- pri vyššej škole vzniklo Pedagogium Podkonitskianum pre výchovu šľachtických mládencov (1795)

- veľkú knižnicu (1032 kníh) a celý svoj majetok zanechal lýceu (Balejová 1996, s. 113)⁵

---

⁴ BALEJOVÁ, Anna, Marta BORNEMISZOVÁ, Mária OROLINOVÁ a Ľuba RUSNÁKOVÁ. Biografický slovník okresu Poprad: (od najstarších čias do roku 1996). 1996.

⁵ BALEJOVÁ, Anna, Marta BORNEMISZOVÁ, Mária OROLINOVÁ a Ľuba RUSNÁKOVÁ. Biografický slovník okresu Poprad: (od najstarších čias do roku 1996). 1996.

Udalosti (vyberáme...)

155. výročie (1865)

Rainerova chata

„je dnes najstaršou dochovanou tatranskou útulňou. Kamennú jednopriestorovú útulňu s malými okienkami bez základov postavil v roku 1865 Johann Georg Rainer, nájomca Starého Smokovca, ktorý mal veľké zásluhy na jeho rozvoji. Objekt podľa vlastného projektu situoval na starolesnianskej poľane v ústí Veľkej Studenej doliny. Jeho vnútorné zariadenie bolo veľmi jednoduché – tvorili ho iba prične a centrálné ohnisko, z ktorého dym unikal cez malý vetrák a špáry v strope. Medzery boli utesnené machom. Rainerova kamenná chata bola až do otvorenia Ruženinej chaty jedinou v uhorskej časti Tatier. Po smrti Rainera v roku 1872 začala chátrať. V rokoch 1876-1877 bola opravená zo zbierok smokovských hostí a na náklady Uhorského karpatského spolku, ale ako útulňa fungovala už iba krátko – do roku 1884, než v jej blízkosti postavili lepšie vybavenú a väčšiu chatu Kamzík. Keď v roku 1980 skončila prevádzka chaty Kamzík, takmer zanikla aj útulňa. Našťastie ju neskôr ako kultúrnu pamiatku čiastočne zrekonštruoval vlastník, Správa TANAP-u. V roku 1997 dostal útulňu do prenájmu kežmarský pedagóg a horský nosič Peter Petras“ (Rusnák 2014, s. 65-66)⁶. Dnes Rainerova chata slúži verejnosti a je obľúbeným cieľom nenáročných rodinných výletov.

Rainerova chata

⁶ RUSNÁK, Ernest, Ladislav KHANDL, Eva POTOČNÁ, Dušan KALISKÝ a Michaela KEREŠOVÁ. Ako vznikali turistické chaty a útulne na Slovensku. 2014.

405. výročie (1615)

Prvý známy výstup na Kežmarský štít (David Frölich)

„Rád by som iba mimochodom poznamenal, že som sa chcel v júni 1615 v spoločnosti dvoch spolužiakov oboznámiť s výškou tohoto pohoria. Keď som po veľkej námahe vystúpil na temeno prvej skalnej veže, myslel som si, že som dosiahol konečný cieľ, avšak iba vtedy sa vynoril ďalší, ešte vyšší skalný štít. Keď som liezol po obrovských voľne ležiacich balvanoch – ak pútnik aspoň jedným z nich pohne z miesta a zhodí ho, prípadne skotúľa do doliny, strhne takýto balvan tisíce ďalších s toľkým rachotom, že sa pútnik zľakne, akoby sa celý vrch váľal a chcel ho pod sebou pochovať – vynoril sa ďalší, ešte mohutnejší končiar. Tak som bol nútený v najväčšom nebezpečenstve života preliezť niekoľko menších vrcholcov, z ktorých každý bol vyšší než predošlý, ako aj taký istý počet svahov nad priepasťami, kým som neprenikol po najvyšší štít. (Dávid Frölich: *Medulla geographiae practicae*) (Baráthová 2010, s. 29)⁷.

Frölich opisuje svoj historický prvovýstup pomerne skromne. On vtedy zrejme nevedel, ale my vieme, že r. 1615 podnikol h histórii dobývania Tatier prvý známy horolezecký výstup. A naopak – on vedel, ale my doteraz nevieme, na ktorý štít vlastne vystúpil. Bol to Kežmarský alebo Lomnický štít? A čo vieme my, a Frölich to netušil, je skutočnosť, že on ešte ako 20-ročný študent postrehol určité súvislosti medzi tlakom vzduchu a nadmorskou výškou, a to ešte pred známymi vedcami ako bol taliansky fyzik Toricelli a francúzsky matematik a fyzik Pascal“ (Baráthová 2010, s. 31)⁸!

David Frölich a Vysoké Tatry

⁷ BARÁTHOVÁ, Nora. Dávid Frölich. 2010.

⁸ BARÁTHOVÁ, Nora. Dávid Frölich. 2010.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

ANONYM, 2015. *451 rokov Beata Laska vykonala prvý známy výlet do Tatier* [online]. [cit. 2015-02-10]. Dostupné z :

<http://www.tatryportal.sk/tatransky-kalendar/25-Beata-Laska-vykonala-prvy-znamy-vylet-do-Tatier>

BALEJOVÁ, Anna, Marta BORNEMISZOVÁ, Mária OROLINOVÁ a Ľuba RUSNÁKOVÁ, 1996. *Biografický slovník okresu Poprad: (od najstarších čias do roku 1996)*. Poprad: Okresná knižnica a Miestny odbor Matice slovenskej. ISBN 80-88692-04-0.

BARÁTHOVÁ, Nora, 2010. *Dávid Frölich*. Kežmarok: Jadro. ISBN 978-80-89426-08-9.

BARÁTHOVÁ, Nora, 2012. Kežmarok a rodina Lasky. In: *Poľská rodina Lasky a Kežmarok: zborník z odbornej konferencie, ktorá sa uskutočnila 27. Apríla 2012 na Kežmarskom hrade*. Kežmarok: Jadro, s. 43-55.

RUSNÁK, Ernest, Ladislav KHANDL, Eva POTOČNÁ, Dušan KALISKÝ a Michaela KEREŠOVÁ, 2014. *Ako vznikali turistické chaty a útulne na Slovensku*. Poprad: Región Poprad, s. r. o. ISBN 978-80-970183-4-4.